

(t)antologi är mycket positivt. Det är ett bra grepp att med tanten som utgångspunkt diskutera ålder, kön och klass, fördomar och fakta, livshistoria och fiktion. Som de flesta antologier spretar även denna en aning, men jag ser den snarast som ett smakprov på en rad olika forskningsfält som man gärna vill veta mera om. Språkligt sett finns variationer och de flesta kapitlen är välskrivna. Dock skulle vissa avsnitt ha tjänat på en bättre språkgranskning och korrekturläsning. Men skönhetsfläckar finns alltid och de förtar på intet vis förtjänsterna med denna antologi. Sist men inte minst skall tilläggas att boken är en ”läcker produkt”, snyggt typografiskt utformad och med fyndiga illustrationer av Malin Koort. Jag tycker mig känna igen min barndoms tant Inga-Lisa i flera av dem.

Birgitta Meurling, Uppsala

Ebbe Schön: *Fotspår på röd granit. Glimtar från min vandring i tiden*. Carlsson Bokförlag, Stockholm 2012. 302 s., ill. ISBN 978-91-7331-465-7.

Under de senaste åren har intresset tilltagit för att ge ut levnadsteckningar över avlidna etnologer och folklorister. År 2010 utkom antologin *Svenska etnologer och folklorister* och för närvarande utarbetas en liknande antologi över norska etnologer och folklorister. Lika viktigt kan det vara att forskare själva reflekterat över sin verksamhet medan de ännu lever. Då kan läsaren följa forskningsutvecklingen ända fram till idag. Inom internationell kulturforskning kan man i detta avseende anknyta till termen autoetnografi, där betydelsen av forskarjaget beaktas. Sådana subjektiva aspekter på forskningen har på senare tid alltmer aktualiserats inte bara på anglosaxiskt område utan även inom tysk forskning.

I den här recenserade boken koncentrerar sig folkloristen Ebbe Schön på att berätta minnen och intressanta episoder från sitt liv i vetenskapens och folkbildningens tjänst. Intrycken från barn- och ungdomstiden i stenhuggar- och bondehemmet vid Bohuslänkusten har spelat en avgörande roll för honom hela livet. Bokens titel *Fotspår på röd granit* bär vittnesbörd om detta. Författaren som är född 1929 har en brokig levnadsbana bakom sig. I hembygden fanns en rik berättartradition, många fornminnen i form av stendösar och hållristningar likaväl som en karg, yttre naturmiljö. Språket präglades av en ålderdomlig halv-norsk dialekt. Schön fick tidigt lära sig kroppsarbete, vilket sattes i första rummet av

föräldrarna. Övernaturliga väsen i form av spöken och gengångare förekom rikligt i de folkliga berättelserna på orten. Politiskt sett har socialdemokratin varit det centrala för Schön precis som för föräldrarna. De var också organiserade helnykterister, vilket annars inte var vanligt i stenhuggarkretsar. Från hemmet har författaren vidare fått med sig en demokratisk anda som han senare har kämpat för inom sitt yrkesliv. Han har aktivt engagerat sig för att motverka mobbning inom arbetslivet och ger flera exempel på missförhållanden där han tagit ställning. ”Att bekämpa mobbning och kritikfientlighet är enligt min mening en mycket angelägen uppgift för dem som vill arbeta för en ärlig och stabil demokrati även i Sverige” (s. 261).

Under Schöns uppväxt fanns det ingen framtid för ungdomar i hembygden eftersom stenindustrin då befann sig i en svår krissituation. Han valde att söka sig in på den militära banan och avlade studentexamen 1952 på Försvarets Läroverk i Uppsala. Därefter följde två års studier på Sjökrigsskolan. Schön kom att arbeta som officer inom kustartilleriet men ville inte enbart och hela livet ägna sig åt det militära. Hans studieintresse var starkt alltifrån ungdomen och avsåg speciellt språk och humaniora. Studierna bedrevs under lång tid vid sidan av den militära verksamheten som gav den ekonomiska försörjningen. Dessa studier ledde fram till en doktorsavhandling 1973 och senare docentkompetens i litteraturvetenskap vid Stockholms universitet. Avhandlingen behandlade arbetarförfattaren Jan Fridegårds litterära produktion och Schön träffade och intervjuade honom vid flera tillfällen.

Inom det militära blev medieverksamheten det centrala för Schön. Han blev 1960 pressofficer på Marinstaben och slapp då att bära militär uniform, vilket passade honom väl. Han kom att medverka vid produktionen av marinens filmer, utställningar, radioprogram liksom bevakning runt Kungliga slottet och statsbesök m.m. Han var även instruktör för radiotelegrafister. Alla dessa arbetsuppgifter innebar ständigt nya utmaningar och kontakter. Det gällde bl.a. statsbesök av shahen av Iran 1960 och sovjetledaren Nikita Chrusjtjev 1964. Det tråkiga var att rapportera om militära olyckor som mentalt påverkade känslomänniskan Schön på ett negativt sätt. Då var det inte lätt att enbart vara rationell. ”Vi människor behöver tydligen tro på en mening, trots allt, och jag kände att det gav en viss trygghet att försöka tro åtminstone lite grand på ödet, så som var vanligt i min barndomsmiljö” (s. 183f). Här kom alltså folkloristen Schön in i bilden och han anknöt som vanligt

till erfarenheterna från uppväxtmiljön. Han kallar sig faktiskt för ”oförfärdig och medveten lokalpatriot” (s. 298). Jag känner väl igen detta att hembygden är viktig för kulturforskare. Där kan intresset för kultur grundläggas för att senare bli föremål för insamling och vetenskapliga analyser.

Schöns primära humanistiska verksamhet kom att avse folkloristiken. År 1977 blev han föreståndare för Nordiska museets folkminnessamling. Han noterar med tillfredsställelse att ”jag hade ju faktiskt äntligen nått ett slags mål med mina studier och min krokiga väg” (s. 217). Senare blev han också chef för Nordiska museets nybildade Minnesavdelning och han innehade denna tjänst fram till sin pensionering. Ett utmärkande drag blev att Schön i sitt arbete på museet fortsatte kontakterna med massmedia och förmedlade på så vis det folkloristiska materialet till en bred allmänhet både via radio och tv.

En annan sida av verksamheten vid folkminnessamlingen var satsningen på nyinsamling av folkloristiskt material i samarbete med Stockholms universitet. Det var i detta sammanhang som jag första gången mötte Ebbe Schön. Under tiden 1979–1982 ledde vi årligen tillsammans fältarbeten med etnologistudenter från Stockholm i vår gemensamma hemmiljö utmed Bohuslänkusten. Projektet bar titeln ”Folklore i maritima miljöer”. Här fick jag möta Schöns goda organisationsförmåga och samarbetsanda. Vi besökte flera kustorter och blev fascinerade över bohusläningarnas berättarlust. Schön skriver med entusiasm att ”vi fick lära oss oväntat mycket om folktron till sjöss som vi inte alls hade känt till tidigare” (s. 284).

I det sammanhanget blir det intressant att ta upp folkloristens eget förhållningssätt till den folktro om övernaturliga väsen som framkommer i det insamlade materialet. Forskaren har självfallet en vetenskaplig sida med betoning av det rationellt påvisbara. Detta skulle kunna leda till ett förnekande och t.o.m. en nedlåtande hållning mot berättelsernas innehåll, vilket faktiskt har förekommit bland en del tidigare folklorister. Det är befriande att läsa att Schön inte stannar här utan också är öppen för och även har behov av en annan dimension av tillvaron, vilken han kallar för den fantasifulla, ”ett mer poetiskt jag som tror på en tillvaro bortom döden” (s. 285). Sådant kan man aldrig vetenskapligt bevisa, men just öppenheten och respekten för individerna är väsentlig i kontakterna med människor som berättar om folklig tro och religion.

Jag beundrar författarens målande språk. Han har en

skönförfärdig anda i sin framställning. Inte bara folkloristiska kollegor utan även en bred allmänhet kan ha stor glädje av att ta del av Schöns berättarförmåga. Boken är illustrerad med fina bilder både i färg och svartvitt från Schöns liv, vilket ytterligare höjer bokens värde. Personligen menar jag att de kunde ha placerats i den löpande texten i stället för som nu har skett längst bak i boken som en fristående bilaga. Om det är något ytterligare som den intresserade läsaren skulle vilja veta mer om i boken så är det Schöns familjeliv efter uppväxttiden. Han nämner helt kort sin första fru Irma med finsk bakgrund och två döttrar som föddes mycket tidigt under hans liv. Själv har jag märkt att den personliga kontexten spelar en roll för forskaren under hela livet. Genom Schöns bok har jag blivit ytterligare inspirerad att utge en påbörjad publikation om mitt eget liv i etnologins och folkloristikens tjänst och mötet mellan äldre bondekultur och akademisk universitetsmiljö.

Slutligen vill jag uppmanar var och en: Tag och läs boken och bli fascinerad av det spännande och personliga innehållet.

Anders Gustavsson, Henån/Oslo

Karin Gustavsson: En ärans och lärdomens man. Bror Emil Hildebrand och Krapperup. Gyllenstiernska Krapperupstiftelsen, Nyhamnsläge 2009. 207 s., ill. ISBN 91-87944-18-9.

I de flesta länder har man för vana att peka ut ett fåtal personer som extra betydelsefulla för utvecklingen av vetenskaplig eller museal verksamhet. För svensk del kan en sådan person vara Bror Emil Hildebrand (1806–1884). Han var viktig för kulturminnesvården i sin roll som riksantikvarie mellan åren 1837 och 1879, då våra museer – liksom för den delen arkeologi som vetenskap – formerades. Eftersom hans barn fortsatte inom samma bransch är alltså namnet Hildebrand av stor betydelse, och Bror Emil är väl värd att få sin biografi skriven. Den bok som nu föreligger är dock inte en traditionell yrkes- eller livsverksbiografi i den bemärkelsen att den intresserar sig för Bror Emil Hildebrands roll för de svenska museernas utformning. Istället lägger etnologen Karin Gustavsson ett personhistoriskt fokus på Hildebrands liv under ungdomstiden, speciellt under den korta tid han befann sig på Krapperup. Biografin påbörjas under de år när en ung man måste bestämma sig för vilken karriär han kan eller vill ha. Vilka perso-